

אורות השבת

גליון מס' 887

בטאון הרבנות והמועצה הדתית באר-שבע
וממלכת התורה בעיר האבות שע"י רשת מוסדות "קול יהודה"

מנהל מערכת
הרב אברהם טריקי

פרשת השבוע
נח

עורך
הרב עוזיאל אדרי

דבר רב העיר שליט"א

עולם חסד יבנה

וַיְהִי כָּל הָאָרֶץ שָׁפָה וּדְבָרִים אֲחָדִים...
וַיִּפֹּץ יְהוָה אֶתֶם מִשָּׁם עַל פְּנֵי כָּל הָאָרֶץ וַיַּחְדְּלוּ לְבִנְתָּ הָעִיר (בראשית יא, א-ח)
דברים אחדים: באו בעצה אחת ואמרו לא כל הימנו שיבור
לו את העליונים, נעלה לרקיע ונעשה עמו מלחמה. (רש"י)

פרשת דור הפלגה כפי שהיא ערוכה בתורה, קשה להולמה מתחילתה ועד סופה, וכי בשוטים עסקינן אשר רוצים לבנות מגדל שראשו מגיע השמימה ולהילחם במלכו של עולם. זאת ועוד, מהי דרך המלחמה אשר רצו להילחם בו. וביותר יפלא, מדוע הקב"ה כביכול חשש מביצוע מזימתם כמ"ש 'ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות', עד שראה לנכון לבלבל את שפתם ולהפיצם על פני כל הארץ. ופשטם של כתובים אלו נשגבים הם מבינתנו עד שאלמלא מקרא שכתוב הוא, אי אפשר היה לאומרו.
ואמנם המעיין בדברי רבותינו הראשונים על פר' זו, ימצא בזה פנים חדשות. וזאת תורת העולה מתוך דברי האבן עזרא שם: בוני המגדל דאי שלא היו טיפשים אשר חשבו לעלות לשמים, אלא שהכתוב גילה חפצם שכל מטרתם היתה לבנות להם עיר גדולה למושבם ובו מגדל גבוה אשר ישמש כאות וסימן לכל דורש להגיע לאותה העיר, עכת"ל. וכעין זה פ' הראשונים שם, שכל תכלית מגמתם בבנין העיר הזאת היתה להתאחד ולהתלכד לעם אחד 'ושפה אחת' ולבנות בה את כל השירותים הדרושים לקיום האנושי למען איש את אחיו יעזור. וע"ע בדברי האור החיים שם. ואולם דא עקא, שתכלית מזימתם היתה להוכיח בזה לכל באי עולם שאפשר לקיום העולם וחי ברואיו גם בלי השגחתו יתברך ח"ו, ודי להם בכוחם ועוצם ידם. וזאת למעשה 'המלחמה' האמורה בכאן.

אלא שעדיין אין מיושב בזה, מדוע ביקש הקב"ה להפסיק מיד את מזימתם עוד בטרם יסלימו את בנין מגדל העיר, וכי נבצר מאתו יתברך להענישם ולהפיצם על פני כל הארץ גם אחרי שיבנו את מגדלם.

ועוד הלום עמדותי ואתבונן במעשה דר' תנחומא הערוך במדרש רבה (פר' בהר לה, יד), וזת"ל: בימי ר' תנחומא היו צריכים ישראל למטרא, אתון לגביה וא"ל רבי גזר תענייתא דייחות מטרא. גזר תענייתא פתח אחת ופתח שניה ולא ירדו גשמים, פעם שלישית קם ודרש שכל העם ילכו ויעשו מצוה. הלך אחד מהם ולקח עימו מה שהיה לו בבית וכשפגעה בו גרושתו אמרה לו מהיום שיצאתי מביתך לא ראיתי דבר טוב, נתמלא עליה ברחמים ונתן לה כל מה שבידו. וכששמע זאת ר' תנחומא, נשא עיניו לשמים ואמר רבש"ע ראה זה שהוא בשר ודם ואכזרי ולא היה עליו מזונותיה - נתמלא רחמים ונתן לה וכו', באותה שעה ירדו גשמים ונתרווח העולם, עכת"ל. ואמנם המתבונן בגודל מעשהו של אדם זה, יראה שאין לך 'מעביר על מידותיו' גדול מזה שהרי אשה זו גרושתו היתה ואין רחוק ושנאוי על האדם יותר מגרושתו, ואעפ"כ עבר על מידותיו וכבש את יצר הנקמה שבלבו ונתמלא רחמים עליה. מ"מ עדיין הלב משתומם היאך מעשה טוב אחד של אדם אחד, עשה רושם בשמים יותר משתי תעניות של כל כלל ישראל ויותר מכל המצוות שעשו כל העם, כמבואר שם. וכעין זה מצאנו בגמ' תענית (כא, ב): 'בסורא הוות דברתא (דבר), בשיבבותיה (בשכונתו) דרב לא הוות דברתא. סברו מנייה משום זכותיה דרב דנפיש, איתחזיה להו בחלמא (לאנשים שחשבו שזה בזכותו) רב נפישא זכותיה טובא והא מילתא זוטרא היא לרב (נס קטן לפי גודלו), אלא משום ההוא גברא דקא משייל מרא חבילא לבי קבורה (משום זכותיה דקבורה מדדו לו מידה כנגד מידה - רש"י). הרי לפנינו גילוי מפורש משמים שכל זכויותיו של רב אשר גם נס זה הוא קטן לעומת גדלותו, לא היו עומדות בפרץ לעצור את המגיפה מבני שכונתו אילולא המשך דבר רב העיר במדור "אורות הכשרות"

דבר העורך

תשפ"א - להיות איש פלא

בספר ליקוטי מוהר"ן מבאר רבי נחמן מברסלב זיע"א שהכוח האלוקי של 'ניסים ונפלאות' בא על ידי 'תפילה בחזקה', דהיינו שאסור לאדם להשלים עם מצבו, אלא אדרבא להפציר ולדרוש בתפילה ובתחנונים שיעשו לו 'פלאות' מבלי להתחשב כלל במערכות הטבע הנוכחים והמזלות, שנאמר 'אתה האל עושה פלא הודעת בעמים עוזך', ה'פלאות' באים על ידי תפילה מתוך עזות ודקדושה. ואמר הרבי מליובאוויטש זה ההסבר ש'הרואה פינחס בחלום פלא נעשה לו, גדולתו של פינחס שהיה 'איש פלא' - בעל תפילה, שנאמר 'ויעמוד פינחס ויפלל ותיעצר המגיפה', וחולל 'פלאות' על ידי שלא הסכים לרצף של ניסים אלא דרש שכל ההנהגה מלמעלה תתחלף ל'פלא' אחד גדול. יה"ר שזוכה ל'ית'הא ש'נת פלאות א'ראנו' בקרוב ממש.

ברכת לבת סלום ואהבה

הרב עוזיאל אדרי

רב המרכז הרפואי "סורוקה"

וק"ק 'שבטי ישראל' שכונה יא' באר שבע

לוח זמנים שבועי

לוח הזמנים	יום א'	יום ב'	יום ג'	יום ד'	יום ה'	יום ו'	שבת קודש
טוריק לבאר-שבע	25.10.20	26.10.20	27.10.20	28.10.20	29.10.20	30.10.20	31.10.20
עלות השחר	4:41	4:41	4:42	4:43	4:44	4:45	4:46
זמן טלית ותפילין	4:47	4:48	4:49	4:50	4:51	4:52	4:53
זריחה - הזן החמה	5:54	5:55	5:56	5:56	5:57	5:58	5:58
סוף ק"ש לישת מב"א	8:03	8:03	8:03	8:04	8:04	8:05	8:05
סוף ק"ש להתאחד והג'א	8:36	8:36	8:37	8:37	8:37	8:38	8:38
סוף ברכת ק"ש	9:32	9:32	9:32	9:33	9:33	9:33	9:33
חצות יום ולילה	11:25	11:25	11:25	11:25	11:25	11:24	11:24
מנחה גדולה	11:55	11:55	11:55	11:55	11:55	11:55	11:55
פלא המנחה	16:04	16:04	16:03	16:02	16:01	16:00	15:59
שקיעה	17:00	17:00	17:00	16:59	16:58	16:56	16:55
צאת הכוכבים	17:14	17:13	17:12	17:11	17:10	17:09	17:08

ברכת הלבנה

החל ממוצאי שבת "פרשת נח".

סוף זמנה מוצאי שבת "פרשת לך לך" עד השעה 21:45.

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע:	נח
הפטרה:	רוני עקרה
כניסת השבת:	17:42
יציאת השבת:	18:32
רבנו תם:	19:10

אורות הכשרות

מעשהו דהאי גברא שהיה משאיל כלים לקבורה. ושוב הלב משתומם, היאך מעשה חסד זה גדול יותר מכל זכויותיו של רב.

ומידי דברי בזה זכור אזכרנו למעשה הנורא ברבינו הק' כפי שהוא מבואר בגמ' (ב"מ פה, א): 'דברי ע"י מעשה באו וע"י מעשה הלכו. ע"י מעשה באו (היסורין) מאי היא, דההוא עגלא דהווי ממטו ליה לשחיטה אזיל תליא לרישיה בכנפיה דרבי וקא בכי, א"ל זיל כי לכך נוצרת, אמרי (בשמים) הואיל ולא קא מרחם ליתו עליה יסורין. וע"י מעשה הלכו, יומא חד הוה קא כנשי אמתיה דרבי ביתא (היתה מנקה הבית) שדיה בי כרכושא וקא כנשא להו (הכתה אותם תוך כדי הנקי), א"ל שבקינהו – כתיב ורחמיו על כל מעשיו, אמרי הואיל ומרחם נרחם עליה. והנה אין לנו מושג והבנה כלל בעוצם גדלותו של רבינו הק', ודי אם נזכיר את מאמר הגמ' בכתובות (קג, א): 'ההוא יומא דאשכבתיה דרבי, נפקא בת קלא ואמרה כל דהוה באשכבתיה דרבי מזומן הוא לחיי העוה"ב. ועי"ש בתוס' (ד"ה מזומן) שתמהו, והלא בלה"כ כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב. ותירצו בשם ר' מאיר, דהכא מיירי בלא דין ובלא יסורין. וא"כ הלב משתומם היאך כל זכויותיו ומעלותיו של רבינו הקדוש אשר היה בכוחם לזכות את כל בני דורו לחיי העוה"ב בלא דין ובלא יסורין, לא עמדו לו להסיר מעל גופו הסהור יסורין במשך י"ג שנה. עד שבא לידיו אותו מעשה קטן של רחמים על כמה חולדות, וכי מעשה זה גדול יותר מכל זכויותיו, אתמהא. **והקרוב** אלי בזה בס"ד, הוא בהקדם לדברי המשנה באבות (א, ב): 'על שלושה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. וכבר עמדו המפרשים, במה נשתבחה מידת גמ"ח יותר משאר מצוות שבתורה עד שבעבורה העולם עומד. זאת ועוד, הרי בכלל מצוות התורה איכא נמי מצוות גמ"ח וא"כ למה חזר התנא להורות מצוה זו בפ"ע. ברם לדברינו אתי שפיר, שכן לאו בזכויות עסקינן הכא אלא ביסודות של הנהגת הבריאה. והיינו כשם שעל התורה נאמר 'אם לא ברייתו יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי' – ללמדך שהתורה היא יסוד הבריאה אשר בלעדיה אין קיום לעולם, כך ממש בגמ"ח נאמר 'עולם חסד יבנה' – ללמדך שמידת החסד היא יסוד של הנהגה אשר על פיה הקב"ה מנהיג ומקיים את עולמו. **שוב** אשוב להראותך יתד נאמן לדברינו, מתוך דברים מפורשים שמצאתי בספר תומר דבורה (פ"א ד"ה ו"א), וז"ל: 'חסד לאברהם – הם המתנהגים בעולם לפני משורת הדין, גם הקב"ה מתנהג עמהם לפני משורת הדין ואינו מעמיד עמהם הדין על תקפו אף לא בדרך היושר אלא נכנס עמהם לפני מן היושר כמו שהם מתנהגים. והיינו חסד לאברהם, הקב"ה מתנהג במידת החסד עם אותם שהם כמו אברהם בהתנהגות', עכ"ל. **וגדולה** הנהגה זו עד שהיה בכוחה להגן גם על דור הפלגה מפני הפורענות, אילו ח"ו היתה מתקיימת מזימתם בבנין המגדל אשר מטרתו היתה לעזור איש לרעהו כפי שעולה מביאור הראשונים בפר' זו. ואנו אין לנו אלא להשתומם מכאן, עד היכן מגיע כוחה של מידת החסד!

בהכנת ספר אורח חיים

הרב יהודה דרעי

הרב הראשי וראב"ד באר-שבע

אורות הפרשה

עמל התורה מביא לנבואה

"ואלה תולדות תרח תרח הוליד את אברם" עם הכולל בגימטריה "תטרח בדת אמת לשמה ברכה תרדמה ז"נ הוי"ה", מבאר ה"בן לאשרי" הכוונה, שאחד מלשונות שנקרא בהם הנבואה הוא תרדמה, דכתיב בפרשת לך לך 'ותרדמה נפלה על אברם', כמו שכתב במדרש רב אמר שלוש תרדמות הן תרדמת שינה, ותרדמת נבואה, ותרדמת מרמיטה. אך במה זוכין לנבואה על ידי שתורחין ועמלין בדת האמת בתורה הקדושה לשמה. וכדאיתא במסכת עבודה זרה (ט, א), שמאברהם אבינו ע"ה התחילו ב' אלפין של תורה, ומונים את הזמן של שני אלפים תורה מאז שנאמר 'ואת הנפש אשר עשו בחרן', שאברהם ושרה קירבו אנשים ונשים לתורה, שאז החלה הפצת התורה בעולם, ובזכות לימוד התורה לשמה זכה אברהם והתברך מהקב"ה הוי"ה בז"נ במזונות גשמיים ובנבואה אלוקית רוחנית הנרמזת בתרדמה.

תאיר את העולם בשלבים

'צוהר תעשה לתיבה' אומר הרבי אין עושים צוהר ומכניסים אור לתיבה, בשלב ראשון בונים "חלון" בוקעים את החושך בנקב וחור קטן אפילו שנכנס רק קצת אור אלוקי ועושה סדק קל במחיצת הטבע הגשמי המסתירה על אור האמת האלוקי. אך אין להתייאש אלא להתקדם אחר כך ולהתעלות לדרגה עליונה יותר של עשיית "אבן טובה" שהופכים את העולם עצמו למקום טוב של אור ושמחה, שכמו ה'אבן טובה' כך האבן הגשמית בעצמה נהפכת להיות דבר מאיר באור רוחני, עד שכל העולם הגשמי עצמו יאיר ויזעק בהתלהבות כמתוך עצמו יש אלוקים הכל זה אלוקות ואלקות זה הכל.

תיכנס לתיבה ותושע

'בא אתה וכל ביתך אל התיבה' אומר הבעל שם טוב זיע"א צריך לדבוק בתיבות התפילה והתורה ולהיכנס לתוכן. גם היהודים הפשוטים, שאינם מבינים את ביאור המילים, עליהם לומר את התיבות בהתלהבות ויראו ישועות להם ולבני ביתם אף שאינם מבינים את משמעותן.

בתמימות פועל ישועות

לבעל-שם-טוב הקדוש היה חסיד, איש פשוט, שהתפרנס מחפירת בארות. הוא היה בקי בחמישה חומשי תורה ובספר תהילים בעל פה, והיה חוזר על אותיותיהם תמיד, בשעת מלאכתו ובעת הליכתו. הבעש"ט אמר עליו מתחשבים מאד בדעתו של הערשל החופר בארות למעלה בשמים והוא פועל ישועות.

סגולת אותיות בעל פה

אותיות ותיבות התורה והתפילה מחזקות והופכות את ה"מים רבים" ל"מי נח" לנחת רוח. מי שמרבה באמירת אותיות התורה, כמו תהילים, משניות וכדומה, מחזק את קיום העולם, ניצל מ'חיבוט הקבר' ומ'כף הקלע', וזוכה לגילויים הנעלים ביותר. אומר הרבי הרי"צ כל אחד ואחד צריך לחקוק בכוח זיכרונם אותיות ותיבות של התורה, ולהיות בקי בהן בעל פה. במיוחד יש לדעת משניות 'משנה' אותיות 'נשמה', ו'תניא', אותיות 'איתן'. יש לחזור על אותיות ותיבות אלו תמיד, בכל רגע פנוי, לזיכרון רשם נשאר בעולם מאמירת פסוק חומש או פסוק תהילים, לא היו הולכים ברחוב בלי לומר דברי תורה. הרבי הרש"ב אמר כאשר אדם הולך בשוק וחושב או אומר תניא בעל פה, האדם עצמו נהיה שבעל התניא בכבודו ובעצמו מתהלך בשוק.

תהפוך את ה'צרה' ל'צרה'

אומר הבעל שם טוב זיע"א 'צוהר תעשה לתיבה', 'צרה' אותיות 'רצה', 'צרה', 'הצר'. 'צוהר תעשה לתיבה' יש לבטא את התיבות ואותיות התורה והתפילה בחיות, ובהתלהבות ורצון פנימי, ובכוח עבודה זו של 'רצה' רצון פנימי, מהפכים את ה'צרה' של האויב 'הצר' הצורר, להצלה וישועה אור בזה של 'צרה', שזהו גילוי אור גדול של ברכה והצלחה.

מילים טובות ומאירות

אומר ה'נועם אלימלך' רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א 'צוהר תעשה לתיבה', פירש רש"י 'יש אומרים מרגלית אבן טובה המאירה להם', יש לפרש על פי הרמז 'תיבה' מלשון 'מילה', על האדם לייקר כל מילה ומילה שמוציא מפיו, שכל דבריו יאירו באור יקרות כאבנים טובות ומרגליות.

"נר ה' נשמת אדם"

העלון מוקדש

לעילוי נשמתה הזכה והטהורה של
האישה היקרה והחשובה רבת המעלות
אצילת הנפש והמידות, מוכתרת בכתר
שם טוב, בענווה ובמידת הנתינה

מרת ז'קלין גאולה דמרי ז"ל

בת דג'רייה

ת.נ.צ.ב.ה

"נפשה בטוב תלין וזרעה ירש ארץ"

דבר רבני הקהילות

הרה"ג עוזיאל אדרי שליט"א
 רב המרכז הרפואי "סורוקה"
 וק"ק "שבטי ישראל" שכ' יא' באר שבע

אברהם והרן באור כשדים

י'מת הרן על פני תרח אביו בארץ מולדתו באור כשדים' (יא, כח), כתב במדרש רבה (פל"ח יג), רבי חייא בר בריה דרב אדא אמר פעם הושיב תרח את אברהם בנו למכור תחתיו בחנות הפסלים, כשהיה נכנס אדם לקנות צלם היה אברהם מלגלג עליו ושואלו בן כמה אתה, וכשהשיב בן חמישים או שישים, היה אברהם אומר לו אוי לאדם בגיל שישים שסוגד לצלם בן יומו, אותו אדם היה מתבייש והולך לו, פעם הביאה אשה קערת סולת להקריב לפני הפסלים, לקח אברהם גרזן שבר את כל הצלמים שבחנות, והניח את הגרזן בתוך ידו של הפסל הגדול ושם לפניו את קערת הסולת. כשחזר אביו תרח שאלו מי עשה כך לצלמים, אמר לו אברהם אשה אחת הביאה קערת סולת והפסלים רבו מי יאכל ראשון קם הגדול שבר את כולם ולקח את האוכל לעצמו, אמר לו תרח בכעס גדול מה אתה צוחק בי, וכי יש בפסלים רוח חיים שיודעים מה זה אוכל ויכולים לנוע, אמר לו אברהם לאביו ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר עד מתי תסגוד לפסלים ותעבוד עבודה זרה להבל ולריק, תפסו תרח לבנו אברהם והסגירו לנמרוד. כשהביאוהו אל נמרוד, אמר לו נמרוד לאברהם האלוה שלי הוא האש ולו אני סוגד, ליגלג אברהם עליו ואמר לו למה לאש והרי המים מכבין את האש, אמר לו נמרוד אם כן נחליפו במים, אמר לו אברהם ולמה למים והרי העננים מורידים את המים, אמר לו נמרוד אם כן נסגוד לעננים, אמר לו אברהם ולמה לעננים והרי הרוח מביאה את העננים, אמר לו נמרוד אם כן נסגוד לרוח, אמר לו אברהם ולמה לרוח והרי האדם הוא חזק שיכול לסבול את הרוח, ראה נמרוד שאברהם משטה בו, כעס ואמר לו איני משתחוה אלא לאור, הרי אני משליך לאלוה שלי האש, ויבא אלוה שאתה מאמין בו ויצילך הימנו. היה שם באותו מעמד גם הרן אחיו של אברהם וליבו היה חלוק עליו, אמר ממה נפשך אם אברהם מנצח אני בצד של אברהם, ואם נמרוד מנצח אני בצד של נמרוד, כיון שירד אברהם לאור כשדים לכבשן האש וניצול, שאלוה להרן למי אתה, אמר להם אני משל אברהם, וטלוהו להרן והשליכוהו לכבשן האש באור כשדים ונחמרו בני מעיו ונשרף, וה' ד' י'מת הרן על פני תרח אביו. אומר הרה"ק רבי מנחם מנדל מוארקי זיע"א, שלאחר מעמד אור כשדים כשניצול אברהם מכבשן האש והרן אחיו נשרף, היו העולם שוחקים בו על זה שהוא ניצול ושאחיו הרן נשרף ומת. ולכאורה דבריו תמוהים ביותר מדוע שילגלו על אברהם והרי הוא ניצול ויצא חי מכבשן האש, ושבח גדול הוא לאברהם שלא שרפתו האש כמו ששרפה את הרן אחיו. מבאר ה'בן לאשרי' את דברי הרה"ק מוארקי שהנה ידוע שאצל קין והבל קורבנו של הבל התקבל ברצון ואילו קרבנו של קין נדחה. וכך גם כאן היה באור כשדים גם כעין אותו מעשה של קין והבל, ששניהם אברהם אביו ע"ה והרן השתוקקו להקריב עצמם על קידוש ה', אברהם אביו ע"ה התכוון בסילודין בכל ליבו וכוונתו הרצויה, למסור נפשו על קידוש השם, ולעומת זה הרן אחיו היה פוסח על שתי הסעיפים, וגם לא היה במדרגת אברהם אביו ע"ה שהיה בעל רוח הקודש והשגה עליונה באלוקות שכיחודו חיבר את ספר היצירה והיה יודע לכווין את הכוונות הראויות וזיווגי המידות העליונות בעת המסירות נפש, אך בכל זאת העולם ליגלג על אברהם כי טעו לפי הבנתם שהנה התוצאה שהרן נשרף על קידוש השם וכאילו קרבנו התקבל ברצון, ואילו אברהם אביו ע"ה לא נשרף וכיכול קרבנו לא התקבל ונדחה. ואין לומר חלילה שהיה פגם במחשבה של אברהם אביו ע"ה שעלתה בדעתו איזו פניה ח"ו ומשום הכי לא נתקבל, שהרי קל וחומר מרבי עקיבא כדאיתא במסכת ברכות (סא, ב) שהעיד על עצמו כל ימי הייתי מצטער מתי תבוא לידי קידוש השם ואקיימו, וכן מצינו בספר 'מגיד מישרים' (פרשת בראשית דף ו') למרן ה'בית יוסף' זיע"א שהמלאך המגיד מן השמים שהיה לומד עמו, אמר לו "ואזכך לאיתוּקדא על קידוש השם יתברך", שלצדיקים האמיתיים התענוג הגדול ביותר זה למסור נפשו על קידוש השם.

בהרכת לבת אלון ומבורך
 הרב עוזיאל אדרי

אורות ההלכה

תשובות הלכתיות משולחנו של
 מורנו המרא דאתרא
 הגאון הגדול רבי יהודה דרעי שליט"א

הלכות משיב הרוח ושאלת טל ומטר

ש - מי שטעה ואמר "מוריד הטל" במקום "משיב הרוח", מה דינו?

ת - במוסף של שמחת תורה מתחילים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם", ואם טעה ואמר "מוריד הטל": כל זמן שעדיין לא הזכיר שם ה' של ברכת "מחיה המתים", יחזור ויאמר "משיב הרוח ומוריד הגשם". אולם אם הזכיר שם ה', חותם את הברכה ושוב אינו צריך לחזור מפני שהזכיר "מוריד הטל". והטל יפה גם בימות הגשמים. ואמנם יש מי שאומר שאם עדיין לא התחיל בברכת "אתה קדוש", יחזור ויאמר "משיב הרוח ומוריד הגשם", מכל מקום נראה שיש לחוש לסברה ראשונה משום הפסק.

ש - מדוע לא מתחילים שאלת טל ומטר (ברך עלינו) רק עד ז' בחשון?

ת - אמנם מתחילים לומר "משיב הרוח" בשמחת תורה, מכל מקום אין שואלים טל ומטר עד חמשה עשר יום מסיום החג שהוא ז' לחודש חשון. מפני עולה רגלים החוזרים לבתיהם וחששו חכמים פן יעצרו הגשם. ומנהג הספרדים לשאול טל ומטר בברכת "ברך עלינו", אך האשכנזים כל השנה אומרים "ברך עלינו" אלא שבחורף מוסיפים בתוכה "ותן טל ומטר לברכה".

ש - תושב ארץ ישראל שנסע לחוץ לארץ, מתי יתחיל באמירת "ברך עלינו"?

ת - תושב ארץ ישראל שנסע לחוץ לארץ לפני ז' לחודש חשון ודעתו לחזור במשך השנה או שהשאיר מבני ביתו בארץ ישראל, יאמר "ברכנו" כתושבי חוץ לארץ אך ישאל טל ומטר בברכת "שומע תפילה". אולם אם התחיל כבר באמירת "ברך עלינו" דהיינו שנסע לחוץ לארץ אחרי ז' בחשון, ימשיך לומר "ברך עלינו" כמו בארץ ישראל. במה דברים אמורים בתפילת לחש, אך אם היה שליח ציבור יאמר "ברכנו" וישאל טל ומטר בברכת שומע תפילה (בלחש). ואם אין בדעתו לחזור לארץ ישראל באותה שנה אלא ירד להשתקע בחו"ל יחד עם בני משפחתו, מפסיק באמירת "ברך עלינו" ומתפלל כדן תושבי חו"ל.

ש - ומה דין תושב חו"ל אשר הגיע לארץ ישראל, לענין אמירת "ברך עלינו"?

ת - תושב חוץ לארץ שהגיע לארץ ישראל אומר "ברך עלינו" כדרך שאומרים בארץ ישראל, אף על פי שדעתו לחזור למקום מושבו בתקופת החורף וטרם התחילו שם באמירת "ברך עלינו", אולם לאחר שחזר לארצו, יתפלל כמותם בין תפילת לחש ובין כשליח ציבור.

ש - מי שטעה ואמר "ברכנו" במקום "ברך עלינו", האם צריך לחזור?

ת - מי שטעה ולא הזכיר טל ומטר בימות הגשמים, דהיינו שאמר "ברכנו" במקום "ברך עלינו", אם נזכר רק לאחר שאמר "יהיו לרצון אמרי פי" האחרון הסמוך ל"עושה שלום במרומיו", יחזור לראש העמידה ויתפלל שנית, אף על פי שטרם עקר את רגליו. אולם אם נזכר קודם לכן, יש לו תקנה כדלהלן: אם נזכר קודם שסיים ברכת "מברך השנים", יאמר "ותן טל ומטר לברכה" ויסיים כדרכו. ואם חתם בברכת השנים ונזכר קודם שהתחיל "תקע בשופר", יאמר "ותן טל ומטר לברכה" וימשיך בברכת תקע בשופר כדרכו. ואם נזכר אחר שהתחיל באמירת "תקע בשופר", יאמר בברכת "שומע תפילה". ותן טל ומטר לברכה, כי אתה שומע תפילת כל פה וכו'. ואם נזכר אחר שחתם ברכת "שומע תפילה" לפני שהתחיל "רצה", יאמר שם "ותן טל ומטר לברכה", ואם נזכר אחר שהתחיל "רצה" ואילך, יחזור לברכת השנים דהיינו ל"ברך עלינו" וימשיך משם כסדר. ואם נזכר רק אחר שאמר "יהיו לרצון אמרי פי" האחרון, יחזור לראש התפילה כמבואר לעיל.

במוצאי שבת פרשת "נח"
 ליל ז' במרחשון מתחילים לומר
 בתפילת ערבית "ברך עלינו"

המושל הערבי שנעלם

אחרי הסעודה שהתקיימה בבית הרב, כשאספה הרבנית את הכלים מהשולחן, הבחינה שכפית אחת, עשויה כסף טהור, חסרה. היא חיפשה ובדקה שוב ושוב – לשווא. המסקנה היתה בלתי־נמנעת: מישהו גנב אותה.

רבה של העיר פרנקפורט, רבי ישעיהו הלוי הורוביץ, המכונה 'השל"ה הקדוש' (על־שם ספרו 'שני לוחות הברית'), שהיה גם ראש הישיבה המקומית, התעצב אל ליבו. האנשים שאכלו על שולחנו לא היו אורחים־פורחים. היתה זו קבוצה נבחרת מתלמידיו, שהרב נהג להזמין לסעוד עמו!

החשד נפל על אחד הבחורים. הוא התנהג באותה סעודה בצורה מוזרה, והרבנית היתה בטוחה שידו היתה במעל. גם בעלה הרב נטה לחשוד בבחור, ושלח אחד מתלמידיו הנאמנים לערוך חיפוש חשאי בכליו. ואכן – אוי לאותה בושה – כפית־הכסף נתגלתה בין חפציו.

הבחור נקרא אל הרב, וכשהוא נעלב עד עמקי נשמתו טען וחזר וטען שאינו יודע איך הגיעה אליו הכפית. הוא היה מוכן להישבע שלא הוא הגנב.

השל"ה החליט לחסל את הפרשה והבטיח לתלמיד לשמור על העניין בסוד. אך 'אוזניים לכותל'.

הסיפור נתגלה למספר בחורים, והתלמיד חש עצמו מאוד שלא בנוח. יום אחד נעלם מהישיבה. עגמת־נפש רבה נגרמה לרב על שהבחור נאלץ לעזוב בגין כפית ש־כסף. מכל מקום, הוא נעלם ועקבותיו לא נודעו.

חלפו שנים רבות. השל"ה נתמנה לכהן כרבה של העיר פראג, ולעת זקנתו החליט לעלות לארץ־הקודש, ולהגשים בכך את חלום חייו.

לאחר נסיעה ארוכה ומייגעת, הגיע הרב לנמל יפו. ברדתו מהאנייה השתטח על הארץ ונשק בלהט לאדמת ארץ־ישראל. הוא קם על רגליו, ואז הבחין שלידו ניצב אדם שנראה כפקיד בכיר. מיד התברר, שהאיש הוא, לא פחות ולא יותר, הפחה הסביר כי הוא נוהג לקדם כל אנייה שמגיעה ליפו. אם נמצאים בה אנשים מכובדים הוא מזמין אל ביתו. "לכבוד ייחשב לי", סיים הפחה, "אם כבודו יכבדני בביקור בביתי".

האירוח היה למופת. הפחה דאג עבורו למזון כשר, והעניק לו את כל הכבוד הראוי. עם בוקר, כאשר ביקש הרב לצאת לירושלים, הואיל הפחה להראות לו את הבית. הוא הכניסו לחדר־אורחים גדול שבו היה מוצג אוסף גדול של חרבות, פיגיונים ושאר כלי־נשק. הפחה הצביע על אחת החרבות, והתפאר כי זו החרב החדה ביותר בעולם.

בתוך־כך שלף את החרב מתערה. הרב, שבתחילה לא הבין לשם־מה מציג האיש לפניו את כלי־הנשק, נחרד עכשיו. פני הפחה, שהיו שלווים וידידותיות, השתנו לפתע

אורות עונג שבת

צדיק בזכות עצמו

אומר רבי ישראל 'אלה תולדות נח, נח איש צדיק, אומר רש"י' ללמדך שעיניך תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים, צדיק אינו מי שהוא בעל יוחסין, שאבותיו היו צדיקים, אלא מי שהוא צדיק בזכות עצמו ומצטיין במעשים טובים.

צדיק כל היום

אומר הרבי 'צדיק תמים', הכוונה, 'צדיק' שצדקתו בקיום רצון ה' יתברך הייתה בבחינת 'תמים' בתמימות ובשלמות. ולא רק בשעה שלמד והתפלל, אלא במשך כל היום כולו, גם בשעה שאכל ושתה.

נח למקום ונח לבריות

אומר רבי יצחק מוולוז'ין ז"ע, א נח זכה לתואר 'איש צדיק' מפני שהיה צדיק לא רק כלפי הקב"ה, אלא נח למקום ונח לבריות, שהיה צדיק אף כלפי בני אדם. לא רק 'את האלוקים התהלך נח', אלא גם 'תמים היה בדורותיו' לאנשי דוח.

מנהיג אמיתי יש לו מתנגדים

אומר רבי יחזקאל מקודמיר ז"ע, א איך יתכן שרש"י מביא שיש שדורשים את נח לגנאי, והלא התורה עצמה מעידה עליו 'נח איש צדיק, אלא צדיק ומנהיג אמיתי' ייחשב מי שגם דורשים אותו לגנאי, שיש לו גם מתנגדים, אלא רש"י בא ללמדנו שמנהיג אמיתי יש לו מתנגדים, ואין הוא מחפש כל היום איך לרצות ולשאת חן בעיני כולם.

צוותא לבני אדם או לבהמות

אומר האלשיך הקדוש ז"ע, א 'עשה לך תיבה', אמר הקב"ה לנח 'עשה לך' אתה כל חיין רק חשבת על עצמך, ולא התערבת עם אנשי דורך להחזירם למוטב, כי לא רצית להיות בצוותא עמם ולהתחבר אליהם. אם כן אפוא התוצאה היא שאין לך ברירה אלא להיות עתה בתיבה בצוותא עם בהמות וחיות השדה.

כל דברי כאש נאום ה'

אומר רבי צבי מזידיצ'וב ז"ע, א 'עשה לך תיבת עצי גפר' תיבת "גפר" מלשון "גופרית", תעשה לך את דיבורך בתיבות התורה והתפילה כלהט אש גופרית שלהבת אש קודש.

שימו לב!

במוצאי שבת פרשת נח החלפה לשעון חורף.

שבת שלום

ונהפכו למזרות־אימה. שנאה היתה שפוכה עליהן. בעיניים מלאות זעם הביט בשל"ה הקדוש שניצב מולו. "שעתך האחרונה הגיעה", קרא לעברו. "אמור את תפילתך האחרונה, טרם אכרות את ראשך בחרב זו!".

השל"ה הישיר את מבטו לעבר הפחה, ולפתע חש כי זיעה קרה מכסה את כל גופו. הוא ידע – בהבזק של שנייה – כי כבר ראה בעבר את העיניים האלה. כן, אלה עיניו של הבחור שעזב את הישיבה לאחר שנחשד בגניבת הכפית.

"גרמת לי עלבון על לא עוול בכפי", אמר הפחה. "בגללך נאלצתי לברוח מהישיבה. עתה אנקום בך". הרב הישיש ניסה לדבר על ליבו, לספר לו כמה הצטער על כל האירוע, אך דבריו לא עשו כל רושם על בן־שיחו. "שכב על הארץ" – ציווה עליו בגסות.

השל"ה עשה כדברי הפחה, תלמידו לשעבר. הוא עצם את עיניו, וקרא בכוונה גדולה: "שמע ישראל..." ואז, לפתע חש שמישהו מצמיד נשיקה קלה אל מיצחו. הוא פקח את עיניו וראה מולו את הפחה מחייך שוב בידידות ובטוב־לב, ממש כשם שנהג ביום אתמול.

"רבי", פנה אליו תוך שהוא מסייע לו לקום על רגליו. "רבי, סלח־נא לי על הפחד ועל החרדה שגרמתי לך. עשיתי זאת לטובתך". "מאז עזבתי את הישיבה", הסביר הפחה, "עברו עלי דברים רבים. התרחקתי, כפי שאתה רואה, מהאוירה של הישיבה. אך בסתר ליבי אינני יכול לשכוח את הימים רוויי־האשור, בהם שקדתי על התורה במחיצתך.

"כשראיתך יורד מהאנייה, התגברתי על רגשותיי ולא גיליתי את זהותי. בלילה התהפכתי על משכבי. רגשות חרטה הציפו את ליבי. לבסוף הגעתי לכלל החלטה: אם תיאות לקחתני עימך ולהפכני לבעל־תשובה, אעזוב כל אשר לי ואלך אחר־ך.

"במחשבה זו נרדמתי, ובחלומי – רואה אני שהשל"ה הקדוש הגיע לארץ־הקודש בקדושה ובטהרה, ורק רבב אחד קטנטן מעיב על שלימותו: העוון שבגללו נעלב פעם אחד מתלמידיו. בחלומי הראו לי גם מה עלי לעשות כדי להסיר כתם זה לחלוטין, וכך אמנם עשיתי".

השל"ה חיבק באהבה ובחום את תלמידו לשעבר: "אם כך, הרי החרדה שחרדתי היתה כדאית", אמר בשמחה כפולה, על הרבב שתוקן ועל תלמידו ששב אליו למרות כל התלאות ולאחר כל השנים.

איש לא ידע לאן נעלם הפחה של יפו. גם מי שהבחין בשני הנוסעים היהודים הרוכבים ירושלימה לא היה מעלה על דעתו שאחד מהם הוא הפחה הנכבד, שהחליט לשוב ולהיות יהודי פשוט...

לעילוי נשמת הרב יוסף שלמה טריקי זצ"ל בד עליה ז"ל והרבנית רחל טריקי ע"ה בת סימ"ל ת.נ.צ.ב.ה.

